

Salatalıkların Hastalıkları ve Zararlıları ile Mücadele Yöntemleri

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; проф. д-р Винелина Янкова, ИЗК "Марица" в Пловдив

Дата: 12.06.2025 *Брой:* 6/2025

Özet

Hıyar yetiştiriciliği sırasında zarara neden olan başlıca hastalık ve zararlılar gözden geçirilmiştir. Ekimlerin korunmasına, bitki koruma ürünü (BKÜ) uygulamalarının azaltılmasına, üretici ve tüketici sağlığının korunmasına ve son olarak çevrenin pestisit kirliliğinden korunmasına yol açacak ana kurallar belirtilmiştir.

Seralarda ve açık alanda yetiştirilen hıyarlar birçok hastalık ve zararlı tarafından saldırıya uğrar. Bunların çoğu, yetiştirilen bitkiler ve onlardan elde edilen verim için büyük ekonomik öneme sahiptir. Viral, fungal ve bakteriyel

hastalıklar gözlemlenebilir. Kökleri, gövdeleri, yaprakları ve bazen meyveleri saldırırlar. Zararlılar arasında sera beyazsineği, yaprak bitleri, thripsler ve akarlar bulunur. Zararlı mücadelesi için pestisitlerin sık kullanımı, bunlara uyum sağlanmasını ve direnç gelişimini tetikler, çevrenin ve ürünün izin verilen sağlık ve hijyen normlarının üzerinde kalıntılarla kirlenmesine ve ayrıca sağlıksız çalışma koşullarına yol açar.

Hıyarlarda hastalık ve zararlı kontrolündeki başarı, bireysel bitki koruma önlemlerinin bir sistem içinde birleştirildiği durumda elde edilir; bu sistem şunları içerir:

- Katı profilaksi;
- Organizasyonel ve agroteknik önlemler;
- Dayanıklı çeşitlerin yetiştirilmesi;
- Fide aşamasında sistemik pestisitlerin uygulanması;
- Biyoajanların tanıtılması;
- Biyoteknik araçların kullanımı;
- Faydalı türler için seçici olan zararlı organizmalara karşı yüksek etkili bitki koruma ürünlerinin (BKÜ) uygulanması.

HASTALIKLAR

Toprak kaynaklı patojenlerin neden olduğu hastalıklar.

Kök Çürüklüğü

Bu, hıyarlarda toprak kaynaklı patojenlerin neden olduğu en yaygın ve ekonomik açıdan en önemli hastalıktır. Daha yüksek sıcaklıklarda gelişen ***Fusarium*** ve ***Rhizoctonia*** cinsi mantarlar tarafından neden olunur. Sıcaklık düşüşü altında ***Pythium*** cinsi mantarlar aktif hale gelir. Bunlar daha yaygındır ve etkilenen ekimlerde verimdeki güçlü azalmadan sorumludur. Hıyar, karpuz ve kavuna saldırır. Bunun için kritik dönemler iki tanedir: fide aşaması ve 7-8 gerçek yaprak aşaması. Nedensel etkene bağlı olarak, kökler kahverengiye döner ve emici kökçükler yoktur. Gövdenin tabanında, daha sonra tüm gövdeyi etkileyen yumuşak çürüklük ortaya çıkabilir. Başlangıçta, bitki öğle saatlerinde solar ve gece boyunca turgorunu geri kazanır. Daha sonra, solma kalıcı hale gelir ve bitki ölür. Bu tür bitkiler sökülmeli, polietilen torbalarda toplanmalı ve plantasyon dışında imha edilmelidir.

Patojenlerin gelişme derecesi, çevresel faktörlerden - sıcaklık, nem, enfeksiyon miktarı, zararlılar ve agroteknik uygulamaların neden olduğu bitkilerdeki mekanik hasar varlığı, besin maddelerinin eksikliği veya fazlalığı - etkilenir. Büyüme ve gelişmede geri kalmış bitkiler bu patojenlere karşı daha duyarlıdır.

Çevresel faktörler ve kök çürüklüğü neden olan etkenler kompleksi sürekli dinamik dengededir. Birincilerin etkisi iki yönlüdür. Bir yandan, patojenlerin gelişimini ve çoğalmasını teşvik ederler - diğer yandan, konukçu bitkiler üzerinde olumsuz etki ederler. Gelişimlerini yavaşlatırlar, zayıflamaya ve hastalığa yatkınlığa yol açarlar. Bazı durumlarda bitki ölümüne de neden olabilirler.

Mücadele

- Toprağın ve gübre-toprak karışımının dezenfeksiyonu;
- Yetiştirme tesislerinin ve ekipmanlarının dezenfeksiyonu;
- Tohum dezenfeksiyonu;
- İlk hasta bitkilerin uzaklaştırılması;
- Enfeksiyon odaklarının %2'lik CuSO₄ veya amonyum nitrat çözeltisi ile sulanması (3 l/m²);
- Komşu sağlıklı bitkilerin veya tüm mahsulün Trianum G 1 - 10 kg/1000 bitki (toprak sıcaklığı >8°C, uygulama sayısı - 1); Beltanol 400 ml/ha (1-2 uygulama); Propamocarb (Proplant) 722 SL 300 ml/ha (7-10 gün aralıklarla 3 uygulama, ilki 2. gerçek yaprak aşamasında); Proradix 3 x 12.5 g/ha (1. - 2. gerçek yaprak aşaması, geri kalanı 15-30 gün aralıklarla) ile muamelesi.

Bitkilerin toprak üstü kısımlarının hastalıkları

Viral Hastalıklar

Hıyar Mozaik Virüsü

*Hıyar mozaiği, **Hıyar Mozaik Virüsü** tarafından neden olunur. Enfeksiyonun vektörleri, virüsü hasta bitkilerden sağlıklı bitkilere taşıyan 82 yaprak biti türüdür. Bunlar arasında şeftali yaprak biti en büyük öneme sahiptir.*

Hıyar Mozaik Virüsü, yaklaşık 100 familyadan 1200'den fazla bitki türünü enfekte eder ve konukçularda sistemik enfeksiyona neden olur. Belirtiler büyük ölçüde çevre koşullarına ve enfeksiyon anındaki bitkilerin yaşına bağlıdır. Etkilenen bitkilerin apikal yaprakları mozaik benekli ve kıvrılmıştır. Büyüdükçe, belirtiler kaybolur. Bitkiler kısalmış boğum araları nedeniyle küçük kalır, yapraklar küçülür ve tüm bitkiler klorotik bir görünüm kazanır. Meyveler de küçük ve mozaik beneklidir. Hıyar mozaiğinin başka bir tezahürü vardır. Bitkiler kuluçka dönemindeyken hava koşullarında ani değişiklikler olursa, turgorlarını kaybederler, solmaya başlarlar ve sonunda kururlar. Bu tür bitkilerin kökleri nekrotiktir.

Hıyar mozaiği **Hıyar Mozaik Virüsü** tarafından neden olunur. Tohumla ve hasta bitkilerin öz suyuyla taşınmaz. Temasla ve toprak yoluyla taşınmaz ve bitki artıklarında korunmaz. Enfeksiyonun vektörleri, virüsü hasta bitkilerden sağlıklı bitkilere taşıyan 82 yaprak biti türüdür. Bunlar arasında şeftali yaprak biti en büyük öneme sahiptir.

Mücadele

- Havalandırma açıklıklarına böcek geçirmez ağların kurulması;
- Enfeksiyondan korunmak için optimal tarihlerde fide dikimi;

- Kitle yaprak biti popülasyonları;
- Fidelerin mineral yağlarla muamelesi - dikimden önceki son uygulama;
- Dikimden sonra yaprak biti popülasyonu azalana kadar iki haftalık aralıklarla mineral yağlarla püskürtme;
- Vektörlerin - yaprak bitlerinin sistematik kontrolü. Ruhsatlı BKÜ - yaprak bitleri altına bakınız.

Yeşil İngiliz Mozaïği

Bulgaristan'da virüs 1971'de tanımlanmıştır. Ülkedeki sera komplekslerinde kitlesel yayılımından sonra hastalık azalmış ve ekonomik önemi düşmüştür.

İlk belirtiler bitkilerin apikal yapraklarında ortaya çıkar. Koyu yeşil ve açık yeşil (bazen sarımsı yeşil) alanların değişimiyle güçlü şekilde mozaik beneklidirler. Açık alanlarda yaprak büyümesi dururken, yeşil alanlarda devam eder. Sonuç olarak, yaprak yüzeyi buruşuk, pürüzlü ve benekli hale gelir. Bazen sadece damarlar yeşil kalır. Meyveler de beneklidir ve yüzeyleri eşit olmayan şekilde büyüyen alanlar nedeniyle pürüzlü hale gelir. Hasta bitkiler büyümede geri kalır. Çiçek dökümü gözlenir. Virüs, yapraklar yaşlandığında inaktive olur. Verim %25, bazen daha fazla azalır.

Yeşil İngiliz mozaïği <